

С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университетінің фармация бойынша 6D110400 – «Фармация» және 6D074800 – «Фармацевтикалық өндіріс технологиясы» мамандықтарының Тулемисов Сакен Кутимхановичтің философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған «Фармацевтикалық кәсіпорынды дамытудағы жобаларды басқарудың негізгі аспектілері» тақырыбындағы диссертациясын қорғау бойынша Диссертациялық кеңес отырысының

СТЕНОГРАММАСЫ

Алматы қ.

27-ші тамыз 2016 ж.

ХАТТАМА №3

Отырыста Диссертациялық кеңестің 10 мүшесінің 9 мүшесі қатысты. Диссертациялық кеңестің 1 мүшесі белгілі себептермен қатыса алмады.

КҮН ТӘРТІБІНДЕ:

6D074800 – «Фармацевтикалық өндіріс технологиясы» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін «Фармацевтикалық кәсіпорынды дамытудағы жобаларды басқарудың негізгі аспектілері» атты тақырыбындағы ізденуші Тулемисов Сакен Кутимхановичтің диссертациялық жұмысын қорғауы.

Диссертациялық кеңесте төрағалық етуші – фармацевтика ғылымдарының докторы, профессор Бисенбаев Эдуард Мухамеджанович.

Диссертациялық кеңестің ғалым хатшысы – фармация ғылымдарының докторы Бошкаева Асыл Кенесовна.

Тіркеу қағазы бойынша Диссертациялық кеңестің 10 мүшесінің 9 мүшесі қатысты, олар:

1. Бисенбаев Эдуард Мухамеджанович – фарм.ғ.д., профессор, 15.00.02 – фармацевтикалық химия және фармакогнозия;
2. Датхаев Убайдулла Махамбетович – фарм.ғ.д., профессор, 15.00.01 – дәрілер технологиясы және фармацевтикалық қызметті ұйымдастыру;
3. Бошкаева Асыл Кенесовна – фарм.ғ.д., 15.00.02 – фармацевтикалық химия және фармакогнозия;
4. Устенова Гульбарам Омаргазиевна – фарм.ғ.д., доцент, 15.00.01 – дәрілер технологиясы және фармацевтикалық қызметті ұйымдастыру;
5. Азембаев Амир Аканович – фарм.ғ.к., 15.00.01 – дәрілер технологиясы және фармацевтикалық қызметті ұйымдастыру;

6. Махатов Бауыржан Калжанович – фарм.ғ.д., профессор, 15.00.01 – дәрілер технологиясы және фармацевтикалық қызметті ұйымдастыру;

7. Пралиев Калдыбай Джайлович – х.ғ.д., профессор, 02.00.03 – органикалық химия;

8. Бурашева Гаухар Шахмановна – х.ғ.д., профессор, 02.00.10 – биоорганикалық химия;

9. Ивасенко Светлана Александровна – фарм.ғ.д., 15.00.01 – дәрілер технологиясы және фармацевтикалық қызметті ұйымдастыру; 15.00.02 – фармацевтикалық химия және фармакогнозия.

Маңызды себептермен Диссертациялық кеңестің 1 мүшесі: Рахимов Кайролла Дюйсенбаевич – м.ғ.д., профессор, 14.00.25 – фармакология, клиникалық фармакология қатыспады.

Төрағалық етуші - фармация ғылымдарының докторы, профессор Бисенбаев Эдуард Мухамеджанович: Аса құрметті Диссертациялық кеңестің мүшелері! Күн тәртібінде Тулемисов Сакен Кутимхановичтің «Фармацевтикалық кәсіпорынды дамытудағы жобаларды басқарудың негізгі аспектілері» тақырыбындағы философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін іздену диссертациясының қорғауы. Диссертация Санжар Жаппарұлы Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университетінің «Фармацевт-технолог» модулінде орындалған. Ғылыми кеңесшілер: Датхаев Убайдилла Махамбетович – фармация ғылымдарының докторы, Санжар Жаппарұлы Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университетінің Фармация институтының директоры; Махатов Бауыржан Калжанович – профессор, фармация ғылымдарының докторы, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік фармация академиясының бірінші проректоры. Шетелдік ғылыми кеңесші: Гладух Евгений Владимирович – профессор, фармация ғылымдарының докторы, Ұлттық фармациялық университетінің өнеркәсіптік фармация кафедрасының меңгерушісі, Харьков қаласы, Украина. Ресми рецензенттер: Махмуджанова Комила Султоновна – фармация ғылымдарының докторы, Санкт-Петербургтік мемлекеттік химика-фармациялық академиясының Дәрілік қалыптар технологиясы кафедрасының профессоры, Санкт-Петербург қаласы, Ресей Федерациясы; Торланова Ботагоз Онгаровна – доцент, фармация ғылымдарының докторы, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік фармация академиясының Стратегиялық жоспарлау, Сапа менеджмент жүйесі және кадрлық ресурстарды дамыту орталығының бастығы, Фармациялық өндіріс технологиясы кафедрасы меңгерушісінің м.а., Шымкент қаласы, Қазақстан Республикасы.

Ізденушінің жеке іс құжаттарын жариялау үшін Диссертациялық кеңестің ғалым хатшысы, фармация ғылымдарының докторы Бошкаева Асыл Кенесовнаға сөз беріледі. 5 минут.

Ғалыми хатшы, фарм.ғ.д. Бошкаева Асыл Кенесовна: Аса құрметті төраға, құрметті диссертациялық кеңес мүшелері! PhD докторант Тулемисов

Сакен Кутимхановичтің жеке құжатында Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің талаптарына қажет барлық құжаттар жиналған. Барлық құжаттар уақытысында тапсырылды. Мінездемені оқуға рұқсат беріңіздер. Тулемисов Сакен Кутимханович 1983 жылы туылған. 2005 жылы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік медицина фармацевтика академиясын фармацевция мамандығы бойынша бітірген. Кейін 2010 жылы «Фармация» мамандығы бойынша Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік фармацевтика академиясының магистратурасын аяқтады. 2013 жыл мен 2016 жылдар арасында Санжар Жаппарұлы Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университетінің «Фармацевтик-технолог» модулінде PhD докторантурада оқыды. Тулемисов Сакен Кутимхановичтің диссертациялық жұмысы заманауи фармацевцияның маңызды бағытына – фармацевтикалық кәсіпорынды дамытудағы жобаларды басқаруға арналған. Диссертация тақырыбы бойынша 19 ғылыми жұмыс жарияланған. Оның ішінде Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынатын басылымдарда – 4, Томсон Рейтерстің, Скопус базасындағы шетелдік басылымда – 3, Хирш индекс – 2, шетелдік және отандық халықаралық конференция материалдарында – 12, біреуі – әдістемелік нұсқаулар, екеуі – ұжымдық монография, ғылыми жұмыс нәтижелері халықаралық ғылыми тәжірибелік конференцияларда баяндалған. Мінездемеге «Фармацевтик-технолог» модулінің жетекшісі, фармацевтика ғылымының докторы Сакипова Зуриядда Бектемировнаның қолы қойылған. Диссертацияға «Ұлттық ғылыми-техникалық ақпарат орталығы» акционерлік қоғамы диссертациялар қорымен салыстырмалы сәйкестікке анализ жасағанда сәйкестік табылмаған. Соған байланысты «Ұлттық ғылыми-техникалық ақпарат орталығы» акционерлік қоғамы анықтама қағазы алынған. Докторанттың жеке құжатында «Фармация» ғылыми комитеті отырысының қорытындысы бар. №14 хаттама, 2016 жылдың 30 маусымы. Ол жерде мәселенің маңыздылығы, ғылыми жаңалығы, алынған нәтижелердің дәйектілігі мен тәжірибелік маңызы атап өтілген. Құжатқа Отырыс төрайымы, химия ғылымдарының докторы Омарова Роза Амиржановнаның қолы қойылған. Диссертациялық кеңесте қорғауға ұсынылған. Қорыта келгенде, өтініш берушінің құжаттары 6D074800 – «Фармацевтикалық өндіріс технологиясы» мамандығы бойынша Білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің талаптарына сай. Назар салып тыңдағандарыңызға рахмет.

Төрағалық етуші: Ізденушінің жеке іс құжаттары бойынша сұрақтар бар ма? Сұрақтар жоқ. Диссертацияның негізгі ережелерін баяндау үшін Тулемисов Сакен Кутимхановичке сөз беріледі. Сізге диссертациялық жұмыстың негізгі ережелерін баяндау үшін 20 минут беріледі.

Ізденуші: Рахмет! Құрметті Диссертациялық кеңес төрағасы мен кеңес мүшелері! «Фармацевтикалық кәсіпорындарды дамытудағы жобаларды

басқарудың негізгі аспектілері» тақырыбындағы фармацевтикалық өндіріс технологиясы мамандығы бойынша философия докторы ғылыми дәрежесін іздену диссертациясының негізгі нәтижелерін баяндауға рұқсат етіңіздер.

Қазіргі таңда Қазақстанның фармацевтикалық нарығы әлі де импорт нарығы болып қалуда. Сондықтан бұл саланы дамытудың негізгі мәселесі – Қазақстан Республикасында фармацевтикалық өнеркәсіптің инновациялық жобаның ауқымын арттыру болып саналады. Ішкі нарықтағы отандық фармацевтикалық кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігін жоғарылату үшін және әлемнің басқа елдердің нарығында болу үшін біз фармацевтикалық кәсіпорынның дамуын қамтамасыз ететін жобаны басқару жүйесін жетілдіруіміз қажет. Жоғарыда аталған өзекті мәселелерді шешу мақсатында біз диссертациялық жұмыстың келесідей мақсаттарын алға қойдық. Атап айтатын болсақ, Қазақстан Республикасында фармацевтикалық өнеркәсіп өндірістердің талаптарына өту барысында фармацевтикалық өнеркәсіптердің даму процестеріндегі басқару теориясының негіздеріне, әдіснама қағидаттарына және жобалардың мазмұндарына дәйектеме беру. Осы мақсатқа қол жеткізу үшін келесідей мақсаттарды алға қойдық. Атап айтатын болсақ, фармацевтикалық кәсіпорынды дамыту жобасын басқарудың теориялық және әдіснамалық негіздерін зерттеу. Екіншіден, фармацевтикалық кәсіпорынды дамытуға арналған басқару жобасын ұйымдастыру құрылымын зерттеп жасау және қазақстандық фармацевтикалық кәсіпорындарды дамыту қызметіне жоба жасау әдіснамасын енгізу. Сонымен қатар, дәрілік құралдардың өндірісі бойынша фармацевтикалық зауыт құрылысының концептуалды жобасын жасау.

Қазақстанның фармацевтикалық өнеркәсібі динамикалық дамып келе жатқан салалардың бірі болып саналады. Соңғы 20 жылдың ішінде Қазақстанның негізгі фармацевтикалық өнімнің өндірісі оң динамика көрсетіп келеді. Атап айтататын болсақ, 18 жылдың ішінде 40 есеге артқан. 2015 жылы Қазақстанда фармацевтикалық кәсіпорындар 31,8 миллиард теңгеге және 11403 тонна дәріге және 297,7 тонна басқа фармацевтикалық препараттар өндірілген. Бұл 2014 жылмен салыстырғанда, 16 есе аз. Экспорт пен импортқа келетін болсақ, импорт көлемі экспорт көлеміне қарағанда артық екенін атап өткеніміз қажет. Қазақстан Республикасында болып жатқан қайта жаңартулар қоғамдық өндірістің тиімділігін арттыруына бағытталған. Осы мәселені шешу үшін бірқатар шаралар кешені жүзеге асырылады. Әсіресе, еңбек пен өндіруді ұйымдастырудың жаңа түрлерін енгізіп, сыртқы экономикалық байланыстарды қайта ұйымдастыруды жүргізу қажет. Бұл ретте «ұйым» түсінігін де атап өткеніміз жөн. Өндірісті ұйымдастыру теориясының қалыптасуы мен дамуына көптеген ғалымдар өз үлестерін қосқан. Өз еңбектерінде бұл ғалымдар ұйымдастыру, даму түсініктеріне көптеп тоқталып кеткен. Ұйымның тұрақтылығы сыртқы және ішкі ортаға, ресурстардың болуына, олардың қызметінің сипаттамасына, басқару сапасына, сонымен қатар сақтау мен зақымдану факторларына тәуелді болып келеді. Жобаларды басқару түсінігінің өзі салыстырмалы

түрде жаңадан шыққан деп есептеуге болады. Оның теориялық дамуына көптеген ғалымдар өз үлестерін қосқан. Жобаны басқару бойынша білімдердің жиынтығының нұсқауы анықтамасына сәйкес жобалардың басқару, жобаға қойылатын талаптарды қанағаттандыру үшін білім, тәжірибе, құралдар мен әдіс жиынтығы ретінде анықтауға болады. Фармацевтикалық кәсіпорындарды дамыту жобасының теориялық негіздері ретінде жобаны басқару болып саналады. Ал жобаны басқару жоба нәтижелеріне әсер ететін факторлардан бастау алады. Біз жүргізілген талдау барысында жобалардың құлдырауы мен тиімділігіне әсер ететін факторларды анықтадық. Атап айтатын болсақ, 34 пайыз талаптарды анықтаудың жеткіліксіздігі және 20 пайыз білікті кадрлардың аздығы. 17 пайыз тәуекелділікті басқарудың әлсіздігі. 15 пайыз жобан өсу мониторингісінің жеткіліксіздігі. 14 пайыз нашар коммуникацияға байланысты екенін біз анықтадық. Отандық экономикадағы нарық қатынасы дамуының заманауи кезеңі фармацевтикалық саладағы кәсіпорындарды басқарудың жаңа әдісі мен амалдарын іздеуді талап етеді. Біз кәсіпорындар реинжиниринг пен сапаны кешенді басқаруды қолдандық. Салыстырмалы түрде жүргізілген қорытындыны 8-ші слайдтан көруге болады. Фармацевтикалық кәсіпорынды дамыту жобасын басқарудың ұйымдастырушылық құрылымын жасауда біз фармацевтикалық өнеркәсіптегі стандарттар жобасы негізінде қарастырдық. Біз әдебиетті талдау деректерін пайдалана отырып, өнеркәсіптегі стандарттар жобасының өмірлік циклын жасадық. 10-шы слайдта біз осы жобаның микропроцесстерін бейімдеу жоспарын қарастырдық. Сонымен қатар, жоба дамуының өмірлік циклын келесі алгоритмдерін жасадық. Жоғарыда аталғандарды ескере отырып, жобаны ойлап-табу мен зауытты пайдалануға беруге дейін сол жоба дамуының циклын 12-ші слайдта көрсеткен кезеңдерге бөліп, қарастырдық. Біз GMP сипаттамасы жете берілген фармацевтикалық профильді кәсіпорындарда жиі кездесетін жағдайлардың даму жобаларының мысалдары келтірілген. Әдістемелік нұсқаулықтарды жасадық. Бұл ретте фармацевтикалық кәсіпорын дамуының тиімді бағыттарын, модельдеу кезеңдерін жасадық. Бұл модельдеуді қолдану арқылы төменде көрсетілген көрсеткіштерге қол жеткізуге мүмкіндік береді. 14-ші слайдта фармацевтикалық кәсіпорынды жетілдіру үшін диверсификация қажет. Біз қызметтеріне байланысты фармацевтикалық кәсіпорындарға тән модификацияланған жобалардың мысалдарын ұсынамыз. Яғни, басқаруды есепке алу жобасы, басқаруды қайта ұйымдастыру және еңбекақыны төлеу жобалары қарастырылды. Сіздер 14-ші слайдта көріп отырғандай, әр жобаның мақсаты, әдіс пен тәсілдері, қолжеткізілген нәтижелері көрсетілген. Біз фармацевтикалық кәсіпорындарды дамыту жобаларының, бағдарламалардың және қоржындардың салыстырмалы сипаттамаларын жүргіздік. 15-ші слайдтан көруге болады. Біз кәсіпорындағы жобаның жалпы нәтижелілігін келесі кесте жасау арқылы анықтадық. Жүргізілген зерттеулер негізінде біз жобалардың нәтижелілігін, коэффициенті фармацевтикалық кәсіпорын үшін оптималды 1 болғанда, 0,715 тең болатынын анықтадық.

Анықтау «Зерде-фито» компаниясында жүргізілді. Ары қарай біз жаңа дәрілік құралдарды жасау бойынша біз инновациялық жобаларды басқарудың негізінде жауапкершілікті базалық қалпын жасадық. Бұл кестеде біз әр құрылымның, бөлімшелердің жұмыс түрлерін көрсеттік. Жоғарыда аталған жауапкершілікті базалық қалпы фармацевтикалық өнеркәсіппен жүзеге асыратын нақты инновациялық жобаға бейімделуі қажет. Сонымен бірге бейімдеу процесінде аталған базалық қалып нақты жобаның ерекшеліктеріне ғана емес, фармацевтикалық өнеркәсіпке ұйымдастыру құрылымын да ескеруіміз қажет. Фармацевтикалық өнеркәсіп үшін ұсынылған бұл ұйымдастырушылық құрылым келесі слайдта көрсетілген. Фармацевтикалық өнеркәсіп үшін ұсынылған жобаларды басқару сапасын қамтамасыз ету механизмін жасадық. Фармацевтикалық өнеркәсіппен жүзеге асыратын әрбір жоба үшін жоба жұмысының белгілі тәртібі анықталуы тиіс. Осы кестеге сәйкес, жоба бойынша әрбір операция үшін жұмыс орны стандарттарын жасауды ұсынамыз. Сонымен қатар, біз дайын дәрілік құралдарды өндіру бойынша фармацевтикалық зауыт құрылысының концептуалды жасау жобасы алгоритмін жасадық. Бұл алгоритмді 4 кезеңге бөліп қарастырдық. Атап айтатын болсақ, концептуалды жобаның бас жоспарын жасау, екінші, концептуалды жобаның технологиялық шешімдері, үшінші, сәулетті құрылыс шешімдері және инженерлік қондырғылар, желілер мен жүйелері. Біз жоғарыда аталған алгоритмді қолдана отырып, дайын дәрілік құралдарды өндіру бойынша фармацевтикалық зауыттың концептуалды жобасын жасадық. Бұл зауыттың болжамалы орналасқан жері – Қазақстан Республикасында, Оңтүстік Қазақстан облысында, Шымкент қаласы. Жобалардағы жердің жалпы көлемі 2 гектарды құрайды. Жоспарлаған кәсіпорын территориясында әкімшілік-зертханалық, өндірістік корпусстар және көмекші нысандар орналасқан. Көмекші нысандарға жататындарды айта кететін болсақ: қазандық, шаруашылық блоктар, қызметкерлер демалатын орын және жүк автокөліктеріне арналған автортұрақ. Және де қалдықтарды жинауға арналған алаң. 23-ші слайдта дайын дәрілік құралдарды өндіру бойынша фармацевтикалық зауыттың тұжырымдамалар жобасын жасадық. Аталмыш жоба Зерде компаниясына ұсынылған. Қарауға алынғаны туралы анықтамасы алынды. Жалпы жобаның жасалуы келесі нормалар мен ережелерге негіз болады. Өндірісте жоспарланған жылдық көлемде 184 692 930 таблетка-капсулалар, оның ішінде терапиялық жағдайда 183 408 000 дәрілік капсулалар бар. Ал 1 284 930 препарат-цитостатиктерді шығару жоспарланады. Препараттардың тізімін 26-шы слайдтан көруге болады. Біз жоба негізінде әкімшілік-зертханалық өндірістік корпусстарды жылыту, вентиляция және кондициялау жүйелері бойынша жалпы жиынтық сағаттық көрсеткіштерін жасадық. Сонымен қатар, қатты дәрілік құралдардың бөлімдерінде, зертханасында тазартылған суды тұтыну кестесін жасадық. 29-шы слайдта келесі кезекті қатты дәрі құралдар өндірісі бойынша бөлмелердің сығылған ауаны тұтыну кестелерін жасадық. Техникалық буды тұтыну шығынын есептеп шығардық.

Сонымен қатар корпустар бойынша электр қуаттылығының техникалық көрсеткіштері мен есептерін шығардық.

Жүргізілген жұмыс нәтижесінде біз келесі қорытындыларды жасадық. Арнайы әдебиетке талдау жасау, сыртқы және ішкі дамудан құралған компанияның даму түсінігінің кешенді және жүйелі талдауының әдіснамалық негіздерін анықтауға мүмкіндік береді. Қазақстан Республикасының территориясында фармацевтикалық кәсіпорынды дамыту жобаларын басқарудың ұйымдастырушылық құрылымы, жоба нәтижелілігін бағалау инструментарийлері жасалынды. Сонымен қатар, фармацевтикалық кәсіпорындағы жобаларды басқарудың сапасын қамтамасыз ету алгоритмі жасалынды. Регионалды деңгейде фармацевтикалық кәсіпорынды инновациялық жобаларын ғылыми әдістемелік негізделу жасалып, Қазақстан ұлттық медицина университетінің Ғылым кеңесінде №10 хаттамасымен, сонымен қатар Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінде бекітілді. Және де әдістемелік нұсқаулар Украина ұлттық фармацевтика университетінде, сонымен қатар «Зерде» компаниясында, «Архипелаг» жобалау компаниясында және «Экофарм» компанияларында енгізілді. Біз «Дайын дәрілік құралдар өндірісі бойынша фармацевтикалық зауытты құрылысы» нысанына қатты дәрі құралдар өндірісі цехының технологиялық қондырғысының тізімі мен сипаттамасы, зертханалық қондырғылар тізімі мен сапасы бақылау бөлімінің зертханалық жиһаз тізімін жасадық. Сонымен қатар, қатты дәрілік құралдар шығару бойынша зауыттың болжамалы штаттық кестесі, қатты дәрі құралдар өндірісі бойынша тазартылған суды қолдану кестесі, суды тұтыну кестесі, сығылған ауаны тұтыну кестелерін жасадық. Концептуалды жобаның сәулетті және конструктивті шешімдерін корпустар бойынша электр қуаттылығын есептеуі, корпустар бойынша электр қуаттылығын техникалық көрсеткіштері мен есептерін шығардық. Әкімшілік-зертханалық пен өндірістік корпустар суды тұтыну есебі және вентиляция мен ауаны кондициялау жүйесі, қондырғылардың техникалық сипаттамасы, бөлме тазалығының класстары, статикалық қысымы, өрт қауіпсіздігі санаты, және ауданы, ауа параметрі, ауа алмасу кестесі жасалынып, фармацевтикалық өнеркәсіптің дамуын басқару алгоритмі нормативтік құжаттарға сүйене отырып, жасалды.

Диссертациялық жұмыстың негізгі нәтижелері 22 жарияланым түрінде баспаларда жарияланды. Оның ішінде бір әдістемелік ұсыным, 2 ұжымдық монография, әзірленген әдістемелік ұсыным 5 ұйымда енгізілді. Сонымен қатар әзірленген әдістемелік ұсынымдар Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2016 жылы 24 мамырда авторлық құқық объектісіне құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы куәлігі берілді. Сонымен қатар Украина мемлекетінде Зияткерлік меншік қызметінің 2016 жылы 11 қаңтарда авторлық құқығы берілді. Диссертациялық жұмыстың негізгі нәтижелері 5 ұйымда енгізілді. Назар салып тыңдағандарыңыз үшін рахмет.

Төрағалық етуші: Диссертациялық кеңестің мүшелері, марқабат, ізденушіге сұрақтарыңыз болса, қоюға болады.

Химия ғылымдарының докторы, профессор Бурашева Гаухар Шахмановна: Менің бірінші сұрағым: Сіз неге зауытты тек Шымкентте саламын дейсіз? Ол жерде «Химфарм» бар ғой. Басқа жерде салуға бұл жарамай ма? Бұл бірінші сұрақ. Және екінші: Сіз жаңа айтып жатырсыз, теориялық негіздерді ұсынып отырсыз, иә? Менің әдемі, жақсы жобам бар, мысалы. Мына кісі зауыттың директоры. Бірақ ол кісі менің жобамды тыңдамайды. Сонда мен не істеуім керек? Естімейді бұл кісі менің жақсы жобам бар екенін. Сіз теоретик есебінде біздің ортамызға делдал бола аласыз ба? Қалай жеткізуге болады менің жобамды мына зауыттың директорына? Бұл кісі менің жобамды еститіндей не жетпейді бізге, қалай ойлайсыз?

Ізденуші: Сұрақ қойғаныңыз үшін рақмет, Гаухар Шахмановна! Сұраққа жауап беруге рұқсат етіңіз. Жалпы, бізде, біріншіден Шымкент қаласында Оңтүстік Қазақстан облысында орналасқан себебі, Шымкент қаласында мемлекет тарапынан көмектер өте көп. Мысалға айтатын болсақ, индустриалды аймақта, экономикалық аймақтарда жер телімін тегін беру қарастырылған. Және ол жерге электр энергиясы, канализацияны жеткізіп беруде көмек көрсетілуде. Сонымен қатар Шымкент қаласында салыстырмалы түрде басқа қалалармен алғанда жұмыс, еңбек ақысы аз. Үнемдейміз. Сол себептен біз Шымкент қаласын алдық. Екінші сұрағыңызға жауап беруге рұқсат етіңіз. Бізде, жалпы диссертациялық жұмыста қалталы, үлкен бизнесмендерге ұсыну жүргізу қаралған. Жалпы зауыттың басынан бастап, шығуына дейін біз есептеп береміз: қанша шығын кететінін, қаншасын жоспарлап, қанша уақытта сіздің шығыныңызды жабады. Сол себептен меніңше, қызықтыру керек деп ойлаймын. Жалпы жобаларды толыққанды айтып өтуіміз қажет. Және оның қанша уақытта қайтарымын айтсақ дұрыс болады. Мысалы, бізде Қазақстанда көптеген кәсіпкерлер бүгінгі күнді ғана ойлаймыз. Негізі бұл өте ұзақ мерзімді жоба. Бұл жоба 7-8 жылда өз шығынын өтей бастайды. Сол себептен көбісі көп мән бере бермеуі мүмкін. Алайда қазір елімізде көп көңіл бөлуде. Шымкент қаласы бойынша бірнеше зауыттарға ұсыныс жасадық. Бірнеше проект бар. Мысалға айтып кететін болсақ, «Казмедприбор» компаниясы, «Экофарм» компаниясы, «Зерде» компаниясы, тіпті «Экофарм» компаниясында 2 проект бар.

Химия ғылымдарының докторы, профессор Бурашева Гаухар Шахмановна: Және соңғы сұрағым: Басқа жұмыстардан сіздің жұмысыңыздың ерекшелігі неде?

Ізденуші: Жауап беруге рұқсат етіңіз, Гаухар Шахмановна. Басты ерекшелігі: бізде жалпы жұмыстың концептуалды жобасын жасау, және оның алгоритмдерін тізіп көрсеттік. Басқа жобалардың біздің ерекшелігіміз, бізде онкологиялық препараттарды шығару. Онкологиялық препараттарды алған

себебіміз, Қазақстан елімізде оған көптеген шығындар болып жатыр және біз оларды импорт арқылы басқа елдерден сатып алып жатырмыз. Мысалға салыстыратын болсақ, 2013-2014-2015 жылдары, 2014-тің өзінде біз зерттеулер жүргіздік. 2014 жылы теңгемен шаққанда 36 миллиард шығын жұмсадық. Сол себептен солардың ішіндегі онкологиялық препараттарды жасау жобасын ұсынып отырмыз, Зерде компаниясына.

Төрағалық етуші: Гаухар Шахманован, Сіз ізденушінің жауабына қанағаттандыңыз ба?

Химия ғылымдарының докторы, профессор Бурашева Гаухар Шахмановна: Қанағаттандым.

Фармация ғылымдарының кандидаты Азембаев Амир Аканович: Сізге мынандай сұрақ. Сіз зауыттарға дайын концептуалды проект жасап береді екенсіздер. Ал мына проекттегі организациялар бар ғой, атап айтқанда строительный – құрылыс жағынан, бәрі жасайтын. Солармен жұмыс істейсіз бе? Тек қана өзіңіз ғана зауыттың директорымен, болашақ зауыттың адамдарымен келісім жасайсыз ба? Бұл үкіметтің заказы бола ма? Әлде өзіңіз жасай бересіз бе? Ол бір сұрақ. Екінші сұрақ: Жаңағы құрылыс компанияларымен қалай жұмыс істейсіз? Мынаның бәрі сіздің жасаған проектіңізді алып, сізді консультант қылып алып, сондай жұмыс бар ма? Әлде әшейін сіздің жазып бергеніңізбен болды ма? Бұл екінші сұрақ. Содан кейін мына методический рекомендациялар жазып, әр жерге внедрение жасадым дейсіз. Сол внедрение жасадыңыз, олар қол қойып берді, «Внедрено у нас» деп. Оған ары қарай жалғасы бар ма? Олар сізді шақырып, мынау консультацияға, мынау былай, мынау былай деп сұрап сізден, сондай жалғасы бар ма? Әлде бұл жаңа бастап жатқаннан кейін ештеңе жоқ па? Содан кейін тағы бір сұрақ. Жаңағы онкологический препараттар дейсіз. Қанша экономия болады, ол дұрыс бәрі. Өзіміздің импортозамещение дейді ғой. Өзімізде шығарғанмен, Қазақстанның производствосын көтеру ғой, ол дұрыс. Сіздің болжамыңыз бойынша, әлгі онкологический препараттар шығарылатын болса, импортты қанша пайызға азайта аласыз?

Ізденуші: Сұрақ қойғаныңыз үшін рақмет, Амир Аканович! Жауап беруге рұқсат етіңіз. Жалпы бірінші сұрақ бойынша, біз Алматы қаласында осы зерттеу барысында «Архипелаг» үлкен жобалау компаниясымен бірлесе отырып, жасадық. Сұрағыңыз өте ауқымды. Мысалы, айтатын болсақ, тек қана өзімнің жеке жұмысым емес. Бұл сол компаниялармен бірлесе отырып жасалған жұмыс. Мысалыға қазіргі кезде «Экофарм» компаниясының өзінде қазір 2 зауыт, бірінші зауыт қазір қосылуда. Сол компанияның өзінде жобалау бөлімшесі ашылуда. Әрбір компанияның өзінде жобалау мақсатында басқа жерге шығын жұмсамау үшін өздері қазір сондай бөлімдерді ашуда. Және үшінші сұрақ бойынша жауап беруге рұқсат етіңіз.

Жалпы онкологиялық препараттарды алу себебіміз. Жаңа айтып өттім, 2014-2015 жылдары, біздің зерттеуімізде, біз 56 миллиард теңгеге шығын жұмсаппыз, онкологиялық препараттарға. Соның ішінде біздің онкологиялық үш препарат шығару 22 миллиардты құрайды. Жалпы 87 онкологиялық препараттар бар. Оның тек үш препаратын ғана. Және біз тек өзіміздің елімізді емес. Басқа елдерге де шығарамыз. Сіздің сұрағыңыз бойынша, біз пайыз түрінде есептедік, 26 пайызын ғана жаба алады екенбіз, осы шығынның. Және де біз қарастырып отырмыз, жанымыздағы Қырғыз, Ресей, Түркмения, ТМД бойынша шығаруды көздеп отырмыз.

Фармация ғылымдарының кандидаты Азембаев Амир Аканович: Сонда жаңағы құрылыс компанияларымен жұмыс істемейсіздер ғой?

Ізденуші: Құрылыс компанияларымен жұмыс істейміз. Себебі біздің диссертациялық жұмыста, өзім атап өттім, «Архипелаг» компаниясында жұмыс істеп, олардан анықтама-акт алынды. Бірлесіп, осы концептуалды жобаны жасадық.

Фармация ғылымдарының кандидаты Азембаев Амир Аканович: Ол жақта сіз консультант болып кетсеңіз, біз мақтанамыз ғой.

Ізденуші: Қазір бізге көптеген компаниялардан ұсыныстар түсіп жатыр. Себебі, осы әдістемелік ұсынымымызды көптеген компанияларға енгіздік, көптеген компаниялар қолдап отыр.

Төрағалық етуші: Амир Аканович, Сіз ізденушінің жауабына қанағаттандыңыз ба?

Фармация ғылымдарының кандидаты Азембаев Амир Аканович: Иә, рахмет.

Химия ғылымдарының докторы, профессор Пралиев Калдыбай Джайловович: Сәкен осы біздің елімізде субстанция жасайтын зауыт бар ма?

Ізденуші: Біздің елімізде субстанция жасайтын зауыт жоқ. Өйткені бізде сақтайтын базалар жоқ.

Химия ғылымдарының докторы, профессор Пралиев Калдыбай Джайловович: Онкологиялық дәрілер деп жатсың ғой, мемлекет көп шығын жасайтын. Оны сатып алады ғой, жаңағы ауруларға. Олар синтетикалық жолмен алынатын заттар ғой бәрі. Оны химиясыз, химик-технологсыз қалай жасайсың?

Ізденуші: Дженериктерін аламыз. Оригинал препараттардың дженериктерін аламыз. Жанымыздағы Үнді, Қытай елдерінен субстанцияны алып, шығарамыз препараттарды.

Химия ғылымдарының докторы, профессор Пралиев Калдыбай Джайлович: Алдымен субстанциядан аламыз ғой дайын форманы. Енді субстанция жасайтын зауыт жасау керек қой.

Ізденуші: Иә.

Химия ғылымдарының докторы, профессор Пралиев Калдыбай Джайлович: А то біз сатып аламыз, сапасыз қытайлық субстанцияны, канша уақыт кетеді оны фармокопоейкаға жеткізем дегенше.

Төрағалық етуші: Қалдыбай Джайлович, қанағаттандыңыз ба?

Химия ғылымдарының докторы, профессор Пралиев Калдыбай Джайлович: Иә.

Фармация ғылымдарының докторы Устенова Гульбарам Омаргазиевна: Рұқсат болса, сұрақты орысша қоя берейін. Сакен скажите пожалуйста. У вас в одной из задач есть такая формулировка: внедрение проектной методологии. Для того чтобы внедрить, проводили ли Вы сопоставительный анализ с имеющими международными, СНГ-овскими стандартами. Проводили ли вы сопоставительный анализ? Например, есть руководство по управлению проектами и т.д.

Ізденуші: Гульбарам Омаргазиевна, қойған сұрағыңыз үшін рақмет. Жауап беруге рұқсат етіңіз. Біз жасаған методикамызға Қазақстан елінде, Украина елінде авторлық құқықтарын алдық. Менім жасаған методикалық нұсқаулығымды Украина елінің Ұлттық фармацевтика университетінде қолдануда.

Фармация ғылымдарының докторы Устенова Гульбарам Омаргазиевна: Екінші сұрақ, Вы разработали рекомендации, как я поняла, по результатам вашей диссертационной работы. Нашел ли в этом документе, в проекте этого документа, отражение жизненный цикл проекта?

Химия ғылымдарының докторы, профессор Бурашева Гаухар Шахмановна: Қандай стандарттармен жұмыс істедіңіз?

Ізденуші: Диссертациялық жұмыстың презентациясында көрсетіп кеттік. Өмірлік циклдың алгоритмдерін төрт кезеңге бөліп. Төрт кезеңге бөліп көрсетіп қарастырдық.

Төрағалық етуші: Сіз ізденушінің жауабына қанағаттандыңыз ба?

Фармация ғылымдарының докторы Устенова Гульбарам Омаргазиевна: Да.

Фармация ғылымдарының докторы Ивасенко Светлана Александровна: То что улучшением фармпроизводства занимаетесь очень много лет, теоретически, практически, методологически, вы вероятно анализировали все, что делалось до вас. Хотелось бы узнать, хотя бы вкратце, какие именно особенности и новшества вы извлекли из своей работы, из своих исследований по сравнению с теми, что делалось ранее, то есть какие новые особенности обнаружили именно вы, в процессе своей работы?

Ізденуші: Светлана Александровна, қойған сұрағыңызға рахмет! Жауап беруге рұқсат етіңіз. Бізде жалпы, жаңа атап өттік, біздің мақсаттарымыз бен қорытындыларда айттық. Төрт кезеңге бөлдік. Бізде басқа зауыттармен салыстырғанда, біз мұнда онкологиялық препараттардың фармацевтикалық өндірісін алып отырмыз.

Төрағалық етуші: В чем ваши особенности?

Ізденуші: Біз олардың концептуалды жобаларын және олардың алгоритмдерін көрсеттік.

Төрағалық етуші: Может пример приведете?

Ізденуші: Мысалға айтатын болсақ, төрт кезеңдерін қарастырдық, біздің диссертациялық жұмыста. Ол кезеңдер, мысалға, концептуалды жобаның бас жоспары, концептуалды жобаның технологиялық шешімдері және концептуалдық жобаның сәулет құрылыс шешімдері және инженерлік жүйелер.

Төрағалық етуші: Есть еще вопросы?

Фармация ғылымдарының докторы, профессор, И.К. Ахунбаев атындағы Қырғыз мемлекеттік медицина академиясының фармацияның басқарылуы және экономикасы, дәрілік қалыптардың технологиясы кафедрасының меңгерушісі, Бишкек қ., Қырғызстан Республикасы – Чолпонбаев Космосбек Сариевич: Можно задать вопрос. Тема очень актуальна. У меня есть три вопроса. Какие льготы предусмотрены Правительством Республики Казахстан для субъектов, внедряющих GMP стандартов в производства лекарственных средств? Второе, имеются ли в Казахстане GMP сертифицированные фармзаводы, все

ли заводы сертифицированы? Кто проводит GMP сертификацию, есть ли в Казахстане инспектора?

Ізденуші: Сұрақ бергеніңіз үшін рахмет. Сұрағыңызға қазақша жауап беруге рұқсат етіңіз. Сіздің бірінші сұрағыңыз бойынша, Қазақстанда мемлекет тараптан көмектер өте көп. Біріншіден, жер телімдері және ол жерге керекті канализация, свет, электр қуаттарын және басқаларды тартып беруге көмек көрсетеді. Және зауыттың жүргізулі барысында, электр қуатына жартылай мемлекет тарапынан көмек, жеңілдіктер қарастырылған. Екінші сұрағыңыз бойынша, бізде жалпы проект GMP талаптарына сай жүргізіледі, өйткені біз GMP-сіз, сертификатсыз жүргізмейді. Тек халықаралық стандарттарға сай жүргізуіміз керек. GMP болмаса бізде рұқсат өндірісті соғуға. Қазір, толық айтуыма болады, 90% зауыттар GMP алып, GMP талаптарына сәйкес жұмыс істеуде. Бізде жалпы 43 специалист бар, Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінде GMP сертификатын беретін.

Төрағалық етуші: Вас устраивает ответ?

Фармация ғылымдарының докторы, профессор Чолпонбаев Космосбек Сариевич: Да. Рахмет!

Төрағалық етуші: У кого еще есть вопросы?

Химия ғылымдарының докторы, профессор Бурашева Гаухар Шахмановна: Думаю достаточно.

Фармация ғылымдарының кандидаты Азембаев Амир Аканович: Достаточно.

Фармация ғылымдарының докторы Устенова Гульбарам Омаргазиевна: Нет вопросов.

Фармация ғылымдарының докторы Ивасенко Светлана Александровна: Нет вопросов.

Химия ғылымдарының докторы, профессор Пралиев Калдыбай Джайлович: Нет вопросов.

Төрағалық етуші: Если вопросов нет, разрешите закончит. Кто «За»? Все «За». Сөз ресми рецензентке фармация ғылымдарының докторы, Санкт-Петербургтік мемлекеттік химика-фармацевтикалық академиясының Дәрілік қалыптар технологиясы кафедрасының профессорына Махмуджанова Комила Султоновнаға беріледі. Сөз сізге беріледі.

Ресми рецензент, фармация ғылымдарының докторы, профессор Махмуджанова Комила Султоновна: Уважаемые коллеги, когда мне позвонили, и спросили согласие мое рецензировать данную работу, я даже не знала что за тема, кто является диссертантом, я сразу с радостью, с удовольствием согласилась. Я очень рада, что участвую в таком интересном Диссертационном совете. Когда мне передали диссертацию, переведенную на русский язык, особенно отдельно подчеркиваю, потому что Сакен Кутимханович, очень хорошо выступил на казахском языке, хотя диссертацию я получила на русском. Когда я начала читать данную диссертацию мне стало очень интересно, тема действительно очень актуальная, востребованная, написана хорошо, читается легко, все полученные результаты не вызывают сомнений. Стало интересно, кто же руководитель, кто же консультант этой диссертации. Когда посмотрела титул, там руководителями-консультантами являются ведущие ученые с двух стран, это ученые Казахстана Датхаев Убайдилла Махамбетович, это профессор Бауыржан Калжанович Махатов, третий консультант из Украины Гладух Евгений Владимирович, тогда стало понятно, почему диссертация так хорошо тянет к себе. Рецензию я написала, если вы разрешите, я вам прочитаю данную рецензию, которая была написана на диссертацию Сакена Тулемисова на тему «Основные аспекты управления проектами развития фармацевтического предприятия», представленный на соискание ученой степени доктора философии по специальности «Технология фармацевтического производства».

Первая часть. Актуальность темы исследования. Сегодня фармацевтический рынок Казахстана все еще остается рынком импорта, поэтому ключевыми задачами развития отрасли остается наращивание производственных мощностей предприятий фармацевтической промышленности Казахстана. Для повышения конкурентоспособности отечественного фармпредприятия на внутреннем рынке и увеличения их присутствия на рынках других стран мира, необходимо внедрять систему обеспечения качества и организовать производство в соответствии правилами GMP. Государственная поддержка и широкое внедрение стандартов GMP должна обеспечивать стабильную работу отечественного фармпредприятия и в конечном итоге обеспечить населению Казахстана безопасную, качественную и доступную лекарственную продукцию. Так как правила GMP направлены на уменьшение риска производства некачественных лекарственных средств, то есть качество должно встраиваться в продукт, а система управления проектами в общую систему менеджмента качества предприятия. Таким образом, возникает необходимость внедрения в систему управления проектов на фармпредприятиях.

Вторая часть. Научные результаты в рамках требования к диссертациям. Диссертационная работа состоит из введения, обзора литературы, глав

собственных исследований, выводов, списка литературы и приложений. Во введении полностью раскрыта актуальность проблемы, определены цели и задачи исследований, показана новизна и практическая значимость полученных результатов. В первой главе рассмотрены теоретическая основа развития фармкомпаний в СНГ и зарубежом, были определены понятия об организациях и проблемах ее развития о человеке, как факторе развития организации, проведен анализ управления проектами в Казахстане, во второй главе проанализированы составляющие компании этой системы стратегии, «Портфель». В программе проекта развития рассмотрены основные аспекты жизненного цикла управления развитием, проведена инициация проектов развития фармпредприятия. В третьей главе, разработана организационная структура правления проектами развития фармпредприятий, состоящих из требований к управлению проектами развития фармпредприятий и технико-экономического обоснования фармпроектов. В четвертой главе, описана модификация проектной методологии деятельности по развитию казахстанских фармацевтических компаний, рассмотрены этапы моделирования эффективных направлений развития фармацевтических предприятий, обоснована целесообразность внедрения структуры управления проектами на фармпредприятиях. На основании проведенного исследования разработан инструментарий управления портфелем проектов и механизма включения качества управления проектами на предприятиях фармпрофиля, оценка результативности проекта, а также методическая рекомендация «Научно-методическое обоснование проектов фармпредприятий на региональном уровне». В пятой главе разработан концептуальный проект строительства фармацевтического завода по производству готовых лекарственных средств, рассмотрены технологические решения концептуального проекта, архитектурно-строительное решение концептуального проекта, инженерное оборудование, сети и системы. Диссертационная работа Тулемисова Сакена по целям и задачам, по дизайну и исследования, и полученным результатам полностью соответствует требованиям, предъявляемым к PhD диссертациям и соответствует специальности «Технология фармацевтического производства».

Третья часть, степень обоснованности и достоверности результатов, выводов и заключений сформулированных диссертантом. Анализ диссертации свидетельствует, что диссертантом были четко сформулированы цели и задачи исследования, научная новизна работы, основные положения выносимые на защиту. Примененные для решения поставленных задач современные методы исследования, позволили обоснованно и аргументировано формулировать выводы и заключения.

Четвертая часть, степень новизны каждого научного результата выводов и заключений соискателя, сформулированных в диссертации. Научная новизна работы заключается в следующем: на основе использования комплексно-системного анализа проблем и особенности развития фармпредприятий выделена многоуровневая структура, типология,

разнообъектная направленность и основные методологические подходы к управлению и измерению результатов. Раскрыта сущность проекта и программы развития предприятия. Выделены основные их типы и принципы организации, направленные на повышение эффективности его развития. В качестве эффективного механизма управления развитием впервые диссертантом была предложена корпоративная система управления проектами и программами развития компании, основанная на применении типовых решений проектного правления и специфики корпоративного развития. Выделены элементы системы управления проектами развития, организационная структура, участники проектов, структурированные в жизненном цикле, документооборот, информационная система и разработаны принципы их организации и введение их в деятельность компании, что позволяет компании осуществить развитие и оценивать его результаты, обоснованные основные подходы, методы внедрения и использованных инновации, влияющих на развитие отечественных фармацевтических предприятий. Таким образом, работа содержит достаточную степень новизны, основные результаты и выводы, сформулированных в диссертации.

Пятая, оценка внутреннего единства полученных результатов. Поставленные цели и задачи подтверждаются полученными результатами и выводами исследования, а актуальность и научная новизна, практическая значимость и основные положения, выносимые на защиту объединены внутренним единством полученных результатов. Организация, объем и методы исследования адекватно поставленным целям работы, логично связаны между собой и создают единую структуру для достижения единства полученных результатов. Таким образом, работа содержит достаточную степень новизны основных результатов и выводов.

Шестое, направленность полученных результатов на решение соответствующих актуальных проблем. Материал исследования может служить предметом обсуждения на занятиях по управлению проектами фармацевтического производства и основам фармацевтического инжиниринга для обучения в бакалавриате, магистратуре, PhD докторантуре по специальности «Технология фармацевтического производства», а также могут быть использованы специалистами фармацевтической отрасли при составлении инновационных и инвестиционных проектов развития фармацевтического производства в Республике Казахстан. В целом, полученные диссертантом научные результаты являются весомым научным вкладом в развитие фармацевтического производства лекарственных препаратов Республики Казахстан.

Седьмое, подтверждение опубликования основных положений результатов и выводов диссертаций. Основные положения диссертаций нашли отражение в 19 публикаций, из которых 3 публикации в международном журнале, 12 публикаций в материалах отечественных международных научно-практических конференций, 4 публикаций в

журналах, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки Республики Казахстан, 2 коллективные монографии, изданные Российской Федерацией и входящие в базу РИНЦ и 1 методическая рекомендация, утвержденная Ученым советом КазНМУ имени С.Д. Асфендиярова и Департаментом развития медицинской науки и образования Республиканского центра развития здравоохранения.

Восьмое, недостатки по содержанию и оформлению диссертации. Несмотря на общую положительную оценку диссертационной работы, следует сделать ряд замечаний и предложений. Но я не могу сказать, что есть замечания, я хочу внести свои предложения. Первое, в первой главе диссертационной работы не указаны основные аспекты развития фармацевтической промышленности Республики Казахстан. Второе, в пятой главе не в полной мере показан алгоритм создания концептуального проекта фармацевтического завода по производству готовых лекарственных средств.

Третье, в пятой главе было бы уместно сократить количество подразделов. Пятая глава состоит из 27 подразделов, это очень утомляет рецензента, можно было бы сократить данные подразделы.

Четвертое, данный предлагаемый диссертантом проект, в каком предприятии Республики Казахстан был реализован.

Девятое, заключение. Диссертация Тулемисова Сакена Кутимхановича по теме «Основные аспекты управления проектами развития фармацевтического предприятия» представляет собой самостоятельно выполненный квалифицированный, законченный научный труд, который по поставленным целям, задачам и объемам, научной новизне, практической значимости, а также полученным результатам полностью соответствует всем требованиям, предъявляемым к диссертациям на соискание ученой степени доктора философии по специальности «Технология фармацевтического производства» и рекомендуется к официальной защите. Спасибо за внимание!

Төрағалық етуші: Сакен Кутимханович, сізге ресми рецензентке жауап беру үшін сөз беріледі.

Ізденуші: Уважаемая Камила Султановна, спасибо Вам за ваш глубокий анализ по данной диссертационной работе! Позвольте ответить на ваши замечания. По первому замечанию, в первой главе диссертационной работы мы включили основные аспекты развития фармацевтической промышленности в Республике Казахстан. По второму замечанию, мы в пятой главе дополнили алгоритм создания концептуального проекта фармацевтического завода по производству готовых лекарственных средств и включили в диссертацию. По третьему замечанию, мы в пятой главе сократили количество подразделов. По четвертому вопросу, данный проект был внедрен в практическую деятельность фармацевтических компаний «Зерде», по данному проекту в Южно-Казахстанской области строятся фармацевтический завод по производству готовых лекарственных

препаратов. Была получена справка о принятии на рассмотрение данной компаний, все предложения были приняты во внимание и замечания были устранены.

Төрағалық етуші: Камила Султановна, Вы удовлетворены ответом соискателя?

Ресми рецензент, фармация ғылымдарының докторы, профессор Махмуджанова Комила Султоновна: Да.

Төрағалық етуші: Сөз екінші ресми рецензентке доцент, фармация ғылымдарының кандидаты, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік фармация академиясының Стратегиялық жоспарлау, Сапа менеджмент жүйесі және кадрлық ресурстарды дамыту орталығының бастығы, Фармациялық өндіріс технологиясы кафедрасы меңгерушісінің міндетін атқарушы Торланова Ботагоз Онгаровнаға беріледі. Шымкент қаласы, Қазақстан Республикасы.

Ресми рецензент, фармация ғылымдарының кандидаты, доцент Торланова Ботагоз Онгаровна: Құрметті Диссертациялық кеңестің төрағасы, құрметті Диссертациялық кеңестің мүшелері мен қонақтар! Рецензияға «Фармацевтикалық кәсіпорынды дамытудағы жобаларды басқарудың негізгі аспектілері» тақырыбы бойынша Тулемисов Сакен Кутимхановичтің диссертациялық жұмысы берілген.

Бірінші бөлімде, зерттеу тақырыбының өзектілігі мен оның жалпы ғылыми және жалпы мемлекеттік бағдарламаларымен өзара сабақтастығы, ғылым мен техникалық тәжірибесінің дамуының сұранысы бойынша келесіні айтуға болады. Қазіргі кезде фармацевтикалық өнеркәсіп әлемінің көптеген елдерінің ең табысты салаларының бірі болып келеді. Сонымен қатар фармацевтикалық нарық бұл әрбір ел экономикасының маңызды секторы. Оның экономикалық және әлеуметтік дамуының тұрғындардың әл-ауқат деңгейінің критерийі болып табылады. Отандық фармацевтикалық өндірісті құру бұл күрделі еңбек пен ақша қаражатын қажет ететін, сонымен қатар тұрғындардың денсаулығы мен әл-ауқатын жақсартатын процес ретінде көрініс табады. Тегін медициналық көмектің кепілдік көлемінің аясында өзіндік дәрілік препараттарымен тұрғындарды қамтамасыз ету үшін тиімді деңгейде қол жеткізу үшін отандық өндіріс қарқынын үдету қажет болып табылады. Бұл ел экономикасына инновацияларды енгізусіз мүмкін болмайды. Әлемдік фармацевтикалық нарықта қалыптасқан жағдай бойынша диссертантпен жүргізілген шетелдік және отандық әдебиеттерге талдау жасау арқылы фармацевтикалық өнімдердің әлемдік нарықтағы қарқынын көтеруге және қаражат шешімін қабылдау мәселелерін анықтауға мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда Қазақстанның фармацевтикалық нарығы әлі де импорт нарығы болып қалуда. Сондықтан бұл саланы дамытудың негізгі мәселесі Қазақстан Республикасында фармацевтикалық өнеркәсіптік қуаттылығын

арттыру болып саналады. Ішкі нарықтық фармацевтикалық кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін және әлемнің басқа елдерінің нарықта болуын арттыру үшін сапаны қамтамасыз ететін жүйені енгізіп, өндірісті GMP ережелеріне сәйкес ұйымдастыру қажет болып келеді. Сондықтан жобаларды басқару жүйесі негізінде, басқаша айтқанда, жобалардың менеджмент жүйесі, бөлімшелердің фармацевтикалық өнеркәсіп бөлімшелерінің өзара әсер ету процестерін оңтайландыруға, тәуекелділіктерді басқаруға көмектеседі. Және де кезеңдер мен жұмыстардың орындалу ретін бақылайды. Жобаларды жасауды жүзеге асыру процесіндегі қызметкерлердің ынтасын жүзеге асырады. Кәсіпорын ауқымында жобаларды басқару технологиясы жобалардың менеджменті, менеджмент технологиялары кәсіпорынды барлық бөлімшелерін қамтитын жүйелердің бірі болып табылады. Жобаларды басқару теориясын жасап, оны жүзеге асыруды кәсіпорын өз қызметін кеңейтіп, қаржысын үнемдеуге ықпал тигізеді. Диссертант жүргізілген талдау бойынша алған нәтижелер арқылы Қазақстандық фармацевтикалық нарықты шетелдік дәрілік заттармен қамтамасыз етуін жоғары тәуелділік жағдайына өзіндік фармацевтикалық нарықты құру, Қазақстанның экономикалық тәуелсіздігін сақтаудың басты басым міндеттерінің бірі болып табылатындығын көрсетті.

Қорыта келгенде диссертант Қазақстан Республикасында фармацевтикалық кәсіпорындарды дамытудағы жобаларды басқару өзектілігін дәлелдеді. Фармацевтикалық кәсіпорынды дамыту жобасын басқарудың теориялық және әдіснамалық негіздердің, әдіснамалық (методологиялық) негіздерін зерттеді. Жоғарыда аталған мәселелердің өзектілігі аясында осы жұмысты талқылай келе, оның дер кезінде орындалғандығын, қазіргі таңда қажеттілігін және пайдалылығын атап өткен жөн.

Екіншіде, диссертацияға қойылатын талаптар аясында ғылыми нәтижелер. Диссертациялық жұмыс кіріспеден, әдеби шолудан, өзіндік зерттеу тарауларынан, қорытындыдан, әдебиет тізімінен және қосымшалардан құрастырылған.

Бірінші тарауда Қазақстан Республикасында және шетелдерде фармацевтикалық кәсіпорындардың дамуының теориялық негіздерін талдау бойынша әдебиет шолу ретінде көрініс табады. Диссертант ұйымдастыру туралы түсінік пен оны дамыту мәселелерін, ұйымдастыру дамыту факторы ретінде қарастырған. Қазақстандағы жобаларды дамыту мәселелерін талдаған. Фармацевтикалық кәсіпорындарының даму негізі ретінде жобаларды басқару жүйесі болып келетіні екінші тарауда көрсетілген. Сонымен бірге стратегия портфель жүйесін қарайтын компоненттерге талдау, даму бағдарламасы мен жобасын жасалып, даму жобаларын басқару, өмір сүру циклы келтірілген. Фармацевтикалық кәсіпорындардың даму жобаларын инициация мен приоритет белгілеу жасалған. Үшінші тарауда автор фармацевтикалық кәсіпорынды дамыту жобаларын басқарудың ұйымдастырушылық құрылымын көрсеткен. Диссертантпен жүргізілген

талдау негізінде фармацевтикалық кәсіпорынның дамуы жобаларына қойылатын талаптар жасалған және фармацевтикалық жобалардың техникалық-экономикалық негіздемесі айқындалған. Диссертацияның төртінші тарауы Қазақстанның фармацевтикалық компаниялардың дамуы бойынша қызметіне жобалық методология модификациясын енгізуге арналған. Бесінші тарауда GMP талаптарына сәйкес дайын дәрілік құралдарының өндірісі бойынша фармацевтикалық зауыт құрылысын концептуалды жобасын жасауға арналған. Автор жүргізілген зерттеу негізінде GMP талаптарына сәйкес концептуалды жобаның бас жоспарын жасады. Концептуалды жобаның бас жоспары, технологиялық, сәулеттік-құрылыс шешімдері, инженер құралдары, желілер мен жүйелері анықталды. Тулемисов Сакен Кутимхановичтің диссертациялық жұмысы бірқатар жаңа нәтижелерден тұрады. Бұл білікті, толығымен аяқталған еңбек болып келеді. Фармацевтикалық кәсіпорындарды дамыту жобаларын басқару кезіндегі тәжірибеде қолдануға болатын теориялық ережелер мен нұсқауларды жасау арқылы ғылымға деген үлесін қосқанын дәлелдейді. Қорыта келгенде диссертациялық жұмыс мақсат пен міндеттер, зерттеу дизайны мен алған нәтижелер бойынша 6D074800 – «Фармацевтикалық өндіріс технологиясы» мамандығы бойынша философия докторына қойылатын талаптарға толық сай келеді.

Үшінші бөлім, диссертацияда қалыптастырылған нәтижелер мен қорытындылар дәлелділігі және деректік деңгейі. Диссертацияны талдау нәтижесінде жүргізілген зерттеу нәтижелері автормен толық қаралған. Мақсаттар мен міндеттерге сай келеді. Жұмыстың ғылыми жаңалығы мен ресми қорғауға шығарылатын ой желісі еш күмән келтірмейді. Алға қойылған міндеттерді шешу үшін қолданған заманауи әдістер зерттеудің қорытындыларын дұрыс қалыптастыруға мүмкіндік береді. Алынған нәтижелердің айқындылығы мен дәлелділігін растау үшін нақты материал 25 кесте және 14 сурет түрінде көрініс тапты. Жоғарыда аталған алынған нәтижелердің сенімділігі және дәлелділігі жұмыстың жоғары деңгейде бағалауға мүмкіндік береді. Қорытынды, тұжырымдамалар және тәжірибелік нұсқаулар диссертацияның мазмұнынан құралған.

Төртінші бөлімі, диссертацияға қалыптастырылған ізденушінің әрбір ғылыми нәтижелерінің қорытындылары мен тұжырымдамаларының жаңалық дәрежесі. Диссертациялық жұмыстың тәжірибелік құндылығы өзіндік зерттеулер негізінде жасалған «Научно-методическое обоснование инновационных проектов фармацевтических предприятий на региональном уровне» атты әдістемелік нұсқаулықтар кәсіпорындардағы жеке жағдайларға талдау жасауға, олардың әрі қарай дамуын жобалауға, тиімділігін арттыруға және ауқымды даму кезіндегі тәуекелдерді алдын алуға мүмкіндік береді.

Жасалған дайын дәрілік құралдар өндірісі бойынша фармацевтикалық зауыты тұжырымдамалық жобасы экспортқа бағытталған тауарларды жасауға негізделген өндірісті жасау бойынша Қазақстанның фармацевтикалық өнеркәсіп кәсіпорындарының өндірістік қуаттылығын

арттыруға қолайлы жағдай жасайды. Диссертация авторымен жасалған және ұсынылған фармацевтикалық кәсіпорындарды дамытудағы жобаларды басқару әдіснамалық және әдістемелік амалдары, онкопрепараттар өндірісі бойынша фармацевтикалық зауыт құрылысының концептуалды жобасын жасау, алгоритм, ел экономиканың фармацевтикалық секторы, инновациялық дамыту мәселелерін шешуге қосқан ғылыми үлесі ретінде қарастыруға болады.

Бесінші бөлім, нәтижелердің ішкі өзара біртұтастығын бағалау. Тулемисов Сакен Кутимханович диссертациялық жұмысы зерттеу алдына қойылған мақсаттарға және міндеттерге қол жеткізуден туындайтын ішкі өзара үйлесімділікпен сипатталады. Қорғауға шығарылатын негізгі нәтижелер мен қорытындылар қолданылған әдістердің нәтижесі болып саналады. Алынған нәтижелер үйлесімді дәлелденген. Алға қойылған міндеттерге сәйкес келетін. Қорғауға шығарылатын қорытындылар мен негізгі нәтижелер тәжірибелік нұсқаулар заңды түрде жұмыстың мазмұнынан шығады.

Алтыншы, өзекті мәселелерді шешудегі алынған нәтижелердің бағыттылығы. Диссертациялық жұмыс фармацевтикалық саласындағы өзекті қолданбалы міндеттерді – Қазақстан Республикасындағы фармацевтикалық кәсіпорынды дамытудағы жобаларды басқарудың негізгі аспектілерін қарастыруға бағытталған. Сонымен қатар зерттеу материалдары «Фармацевтикалық өндіріс технологиясы» мамандығы бойынша бакалавриатта, магистратурада және PhD докторантурада білім беру үшін фармацевтикалық өндірісті ұйымдық жобалау және фармацевтикалық инжиниринг бойынша аудиториялық сабақтарда талқылануы мүмкін. Жалпы алғанда автормен алынған ғылыми нәтижелер дәрілік препараттардың отандық фармацевтикалық өндіріс жүйесіне қосатын ғылыми үлесі өте зор.

Жетінші бөлім, диссертациялық нәтижелері мен қорытындыларының ғылыми баспаларда жариялануын растау. Диссертациялық жұмыстың негізгі нәтижелері 19 ғылыми баспада жарық көрген. Оны ізденуші слайдта көрсеткен. Оны атамай кетуге рұқсат етсеңіздер.

Сегізінші бөлімде, диссертация мазмұны мен безендірілуі бойынша кемшіліктер. Диссертацияда кейбір механикалық жаңсақ басылым мен стилистикалық дәлсіздіктер кездеседі. Сонымен қатар бірнеше ұсыныс жасауға мүмкіндік беріңіздер. Соның ішінде диссертациялық жұмыстың бірінші тарауында кейбір деректер дәлелдеу мәліметтерін талап етеді. Мысалы, 33 беттегі 2 суретте келтірілген көрсеткіштерге әдебиеттік сілтемелерді келтіру қажет. Кейбір әдебиеттік сілтемелер 2 тараудың 37-39 беттерінде реинжиниринг туралы мәліметке әдебиеттік сілтемелер механикалық қателіктерге байланысты дұрыс қойылмаған. Үшінші ұсыныс, бесінші тараудың мазмұнын қысқартуды ұсынамын. Оның ішіндегі мәліметті қосымшаға келтіруді ұсынамын. Аталған кемшіліктер диссертацияның құндылығын, маңыздылығын және автордың фармацевтикалық ғылымына қосатын үлесін төмендетпейді.

Тоғызыншы бөлімі, қорытынды. Тулемисов Сакен Кутимхановичтің «Фармацевтикалық кәсіпорынды дамытудағы жобаларды басқарудың негізгі аспектілері» тақырыбы бойынша диссертациясы, алға қойылған мақсаты, міндеті, көлемі, ғылыми жаңалығы, тәжірибелік маңыздылығы бойынша өз бетімен орындалған, білікті, толығымен аяқталған ғылыми еңбек болып табылады. 6D074800 – «Фармацевтикалық өндіріс технологиясы» мамандығы бойынша философия докторы ғылыми дәрежесін ізденудің диссертациясына қойылатын талаптарына толық сай келеді. Ал автор осы аталған ғылыми дәрежеге лайықты болып табылады. Назар бөлім тыңдағандарыңыз үшін рахмет.

Төрағалық етуші: Сакен Кутимханович, сізге ресми рецензентке жауап беру үшін сөз беріледі.

Ізденуші: Құрметті Ботагөз Оңғаровна, менім диссертациялық жұмысыма терең талдау жасағаныңыз үшін рахмет! Орын алған механикалық жансақ басылу мен стилистикалық дәлсіздіктер бойынша жіберілген кемшіліктер жойылып, диссертациялық жұмыста ескерілді. Сонымен қатар рецензиядағы аталған бойынша ұсыныстар барлығы диссертациялық жұмыста ескерілді. Рахмет!

Төрағалық етуші: Ботагөз Оңғаровна, Сіз ізденушінің жауабына қанағаттандыңыз ба?

Ресми рецензент, фармация ғылымдарының кандидаты, доцент Торланова Ботагөз Оңғаровна: Иә, қанағат.

Төрағалық етуші: Келесі сөз ғылыми кеңесші, фармация ғылымдарының докторы Датхаев Убайдилла Махамбетовичке өз пікірін баяндау үшін беріледі.

Диссертациялық ғылыми кеңесші, фармация ғылымдарының докторы Датхаев Убайдулла Махамбетович: Тулемисов Сакен Кутимханович, бізге үш жыл бұрын біздің факультетке докторантураға түсті, оның алғашқы білімі Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік фармацевтика академиясында болды. Онда бакалавриат, магистратураны бітірді.

Біз Сәкенмен бірге жұмысты қарастырған кезде, оның бірден-бір ерекшелігі, өнеркәсіпте әрі қарай фармацевтикалық практикада біраз жұмыс істеп, осы тақырыпты алуға ой салды. Сондықтан ол үш жыл бойы көп ізденді, Украинаның Фармацевтикалық университетінде екі-үш айда тәлімін жалғастырып, стажировка өтіп келді. Ол жақта көп тәжірибе алды, осы сала бойынша бізге Евгений Владимирович көп үлесін қосты. Өзінің қойған мақсатын, міндеттерін, барлық зерттеулерді толығымен орындады. Өзі адамгершілігі жағынан, тәртіптілігі жағынан жақсы, барлық жұмысты

уақытылы, кешікпей, үш жылдың ішінде толық орындап жұмысын бітірді. Барлық рецензенттер айтқандай, қойған талаптарға сай, кемшіліктерін әрі қарай түзетілді. Сондықтан, Сіздерді дұрыс бағалауларыңызды сұраймын. Енді әрі қарай білімін Қазақстанның фармацевтикалық саласына өзінің зор үлесін қосады деп санаймын. Шәкірттерді тәрбиелейді деп ойлаймын. Бұл ерекше, басқаша экономика саласы. Осы бойынша жиырмадан астам ғылыми еңбектері бар. 3-4 Скопусқа кіретін материалдары бар. Жасаған әдістемелік рекомендациялары тек өзіміздің деңгейде ғана емес, денсаулық сақтау саласының барлық санаттарынан өткізіп, практикалық сабақтарға арналып таратылып, нәтижелерін көріп отырмыз. Әрі қарай жақсы жалғасын табады деген ойдамын. Рахмет! Қолдауларыңызды сұраймын.

Төрағалық етуші: Осылайша, пікір оң шешімді, рахмет! Сөз шетелдік ғылыми кеңесші профессор, фармация ғылымдарының докторы, Ұлттық фармациялық университетінің өнеркәсіптік фармация кафедрасының меңгерушісі, Гладух Евгений Владимировичтің пікірін баяндау үшін Ғалым хатшысына сөз беріледі. Бошкаева Асыл Кенесовна, пожалуыста.

Ғалыми хатшы: Отзыв зарубежного научного консультанта докторской диссертационной работы на тему «Основные аспекты управления проекта в развитии фармацевтического предприятия», представленного к защите по специальности «Технология фармацевтического производства» на соискание ученой степени доктора философии о личности диссертанта модули «Фармацевт-технолог» Института фармации КазНМУ имени С.Д. Асфендиярова Тулемисова Сакена Кутимханович.

Тулемисов Сакен Кутимханович 1983 года рождения, в 2005 году закончил Южно-Казахстанскую государственную медицинскую академию по специальности «Фармация». Докторант Тулемисов С.К. проявил высокую ответственность, принципиальность и самостоятельность еще на этапе поиска темы диссертационной работы, проведя глубокий и всесторонний анализ проблем развития фармацевтической индустрии Республики Казахстан. В итоге в качестве наиболее острой ключевой на них была выделена сфера производства отечественных лекарственных средств, как важная составляющая национальную безопасность страны. Актуальность избранной темы подтверждается официальной статистикой, низкой в пределах 10% доли лекарственных препаратов казахстанского производства и государственными программами развития фармацевтической отрасли РК. В процессе выполнения диссертационной работы основным направлением научного исследования было избрано управление проектами, научные методические подходы, которые в Республике Казахстан и странах СНГ диссертантом были разработаны впервые. Практическая значимость для фармацевтической промышленности является высокой. Диссертант показал себя умелым, вдумчивым добросовестным исследователем, способным работать с обширными массивами информации, главное существовать делая

обоснованные выводы, что подтверждается в известных научных изданиях, в том числе зарубежных. В ходе сборов материалов диссертационной работы в общении со специалистами фармацевтического и смежных сфер деятельности Тулемисов С.К. проявил высокие коммуникативные способности диссертанта. Его отличает трудоспособность, целеустремленность, самостоятельность к работе, настойчивость. Цели и задачи диссертационной работы следует признать достигнутыми, а в процессе их решения Тулемисов С.К. проявил себя сформировавшимся научным сотрудником с выраженными навыками педагога, воспитания молодежи, требовательного к себе зрелого специалиста, способного планировать и проводить самостоятельные научные исследования организационно-экономического и производственного характера. Зарубежный научный консультант, доктор фармацевтических наук, заведующий кафедрой промышленной фармации Национального фармацевтического университета, город Харьков, профессор Евгений Владимирович Гладух. Спасибо за внимание!

Төрағалық етуші: Осылайша, пікір оң шешімді, рахмет! Сөз ғылыми кеңесші, профессор, фармация ғылымдарының докторы, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік фармацевтика академиясының бірінші проректоры Махатов Бауыржан Калжановичке өз пікірін баяндау үшін беріледі.

Диссертациялық ғылыми кеңесші, фармация ғылымдарының докторы, профессор Махатов Бауыржан Калжанович: Рахмет! Мен қысқаша сөйлейін. Тулемисов Сәкен Күтімханұлы, 17 жасында Шымкенттің Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік фармацевтика академиясына студент болып түскен кезден осындай деңгейге жететіні бірінші қадамынан ақ көрініп еді. Жігіт қалай үлкен дәрежеге жетеді? Алдына қойған мақсатына жолды тауып, сол деңгейге көтеріледі дегендей, әр жігіттің мойнында болады. Сәкен менің көз алдымда сол 17 жасар жігіттен бастап еді. Мен бүгін отырып, іштей қуанып отырмын, өйткені студент болып оқыған кезде бір бөлек болады. Сәкен оқудан кейін бизнес структурада жұмыс жасады. Мен өзім талай ғылым саласында балдарды, қыздарды тәрбиеледім. Сол кезде қыздар мен балалар өзіміздің арамызда сабақ беріп жүріп, оқып, қорғаған бір бөлек болады екен. Бизнес структурада жұмыс істеп келген жігіттердің көзқарасы шамалы бөлек болады екен. Өйткені алдымызға қойып отырған үлкен тақырып. Қазақстандағы өзекті мәселе. Неге фармация дамымай жатыр? Не себепті? Қай жерде тоқтап қап жатыр? Осы жерде сұрақ көтерілген кезде, екі адамның тіл табыса алмай жатқанын, фармацияның алға жылжымай жатқанының барлығын Сәкен ішінен көріп келеді. Осы тақырыпты көтерген кезде, Сәкен Құтымханұлы магистрлік жұмысты қорғап жатқан кезде үшеуіміз әңгімелесіп, осы жұмыстарды жалғастырсақ, осындай тағы бір үлкен Қазақстанның фармацевтика ғылымын алға жылжытатындай бір тақырыпты көтеруге шамамыз келеді ме, - деген кезде, осы тема көтерілген

еді. Ал енді, қалай ол деңгейге жетті, соның барлығын Сәкен Құтымханұлы барлығымызға жеткізуге тырысты, мен де шетінен қарап отырып, қуанып отырмын, студенттен осындай ғылыми деңгейге жетті ме, жетпеді ме - деген, қазір барлығымыз дауысқа салып, шешім қабылдайтын боламыз. Соны қолдауларыңызды мен сұраймын, өйткені Сәкеннің осындай деңгейге жеткені ол өзінің еңбегі – деп ойлаймын. Үлкен рахмет!

Төрағалық етуші: Осылайша, пікір оң шешімді, рахмет. Ғылыми кеңесшілерге сұрақтарыңыз бар ма? Есть ли вопросы к консультантам? Сұрақтар жоқ. Баяндалған пікірлерге байланысты қандай ұсыныстарыңыз болады? Барлық пікірлерді ізденушінің жеке іс құжаттарына тіркеу туралы ұсыныс түсті. Ұсыныс қабылданды. Диссертациялық жұмысты талқылауға өтеміз.

Фармация ғылымдарының кандидаты Азембаев Амир Аканович: Сәкеннің жұмысын бағанадан бері қарап отырмыз. Өте керекті, өте өзекті. Неге десеңіздер? Біздегі фармөндірісті көтеріп жатқан кезде осындай жұмыстар өте керек. Сәкеннің бұл жұмысы осында мына защитаға келгенге дейін бір кездесіп талқылаған болатынбыз, маған өте ұнады, жұмыс деген осындай болу керек. Жұмысында жалғыз фармөндіріс қана емес, бұл болашақта зауыттарда қандай дәрілер шығарылуы керек, қандай экономикалық әсері болады, дәрі-дәрмектің ассортименті дегендей, соның барлығын қарап, пайыздық қатынастарына дейін санап, экономика қандай пайда, үкіметке қандай пайда, халыққа қандай пайда келтіретінін анықтау үшін жасалған жұмыс. Ол өте пайдалы деп ойлаймын. Бұл жұмысты барлықтарыңызға дұрыс қабылдауды сұраймын. Мен өзім оны «Лайық» деп ойлаймын.

Фармация ғылымдарының докторы Устенова Гульбарам Омаргазиевна: Сегодняшняя диссертационная работа актуальна, своевременна и хотелось бы пожелать дальнейшего практического внедрения и апробации на одном из наших ведущих производств. Самого Сакена можно отметить как очень скромного, ответственного человека, иногда как мистер нивидимка, он ходил. Но тот объем работы который был достойно представил, показывает, что человек кропотливо трудился и было использовано помимо методов, которые приемлемы в фармацевтической отрасли, очень много экономических методов. Поэтому эту работу только украсила. Хотим пожелать Вам успехов.

Фармация ғылымдарының докторы, профессор Чолпонбаев Космосбек Сариевич: В принципе, я тоже сам как производитель, мне самому работа очень понравилась. Знаю, что даже ваше правительство делает такую поддержку, 50% возмещение электроэнергии, бесплатно подтягивает коммуникации, доступ к различным грантам, такого у нас нет. Это одно. И

второе, несмотря на это, конечно в GMP сертифицированные заводы очень много вкладывается, проект сам по себе дорогостоящий и емкая, всем известно, отслеживание процессов. И сегодня в работе Сакена, он как раз методически помогает субъектам, которые хотят внедрять и консультировать. А вопрос консультирования довольно дорогой, для этого мы должны нанимать людей. Я думаю работа очень хорошая, если она в дальнейшем будет внедрена и принята со стороны компаний, которые хотят внедрять, это будет очень колоссально. Работа в политическом плане очень хорошая. Как вы знаете, по положению Томоженного союза все производства должны выпускать лекарства в соответствии с GMP сертификации. Я не зря задавал вопросы на счет GMP инспектора. Конечно, вы вошли 5 лет раньше, чем мы. Мы в этом плане только начинаем. У нас пока инспекторат, GMP только на начальном этапе, поэтому работа интересная. Дай Бог, чтоб ваша работу приняли, наши бизнесмены, дальше внедрили. Сейчас у нас единая территория. Как говориться, ваши лекарства к нам, наши к вам. Поэтому если эти лекарства будут выпускать в рамках GMP, то я думаю это будет хорошо для нашего и вашего народа. Спасибо, желаю удачи!

Фармация ғылымдарының докторы, «Фармацевт-технолог» модулінің жетекшісі Сакипова Зуриядда Бектемировна: Сегодня знаменательный день, потому что вы видите работу нашей кафедры, новое направление которое очень сложное, трудное. Правильно было отмечено, что в СНГ таких работ нет. Работа, которая претендует на то, чтобы создать продукт фармацевтический, но он сам по себе специфический, интегрировать в него архитектурное решение, решение требования качества, то есть фармакопейный, фармацевтический инжиниринг и вопросы, касающиеся законодательства экономики и финансирования, это все в одной работе интегрировать очень сложно. Конечно нужно отдать должное великому ученому Гладух Евгений Владимировичу, за спиной его несколько построенных заводов на территории СНГ. Поэтому работа действительно это пилотный проект, которая сегодня была достойна, была предпослана Сакеном и на сегодняшний день, как я говорила мы предоставляем Министерству здравоохранения Махатову Балжан уже готового эксперта в области фитопрепаратов, то Сакен у нас готовый эксперт в области оценки фармацевтических проектов и управления проектами. Он интегрировал концепт проекта. Впервые в Казахстане он, ну для нас очень важно, провел квалификацию дизайн концепт проекта. Такое мы делали только с участием внешних экспертов. Вся работа говорит о том что, ну здесь конечно нужно отдать должное его возможностям, он бывший бизнесмен, у него были возможности это все делать, потому что простому докторанту это не под силу. И я хочу чтобы вы оценили эту работу, потому что мы на сегодняшний день получили от компании «Архипелаг» благодарность за то, что они используют их, проектируя фармацевтические заводы. Они руководствуются методическими рекомендациями, которые создал Сакен. Он преподнес им,

именно, создание проекта с точки изначальной технологии и готового продукта и его чистоты, класса чистоты, фармацевтический инжиниринг, GEP – надлежащая инжиниринговая практика дистрибуции, надлежащая практика дистрибуции, надлежащая практика производства, и все это в интеграции получили ответ в этой работе. Я горжусь PhD докторантом, и горжусь этой работой. Мы теперь на сегодняшний день в Казахстане имеем первого специалиста по оценке фармацевтических проектов. Спасибо!

Фармация ғылымдарының кандидаты, Қазақ ұлттық медицина университетінің Фармацевтика факультетінің деканы Кожанова Калданай Каржауовна: Тулемисов Сакенді, біз енді үш жылдан бері докторант ретінде жақсы білеміз. Сәкеннің мінезіндегі ұстамдылық осы жұмысты алып шықты деп ойлаймын. Ондай мінез болмаса, бұл өте қиын, қазір жай құрылысты жасау үшін бес алты қырын білу керек. Ал фармацевтикалық инжинирингті білу үшін одан он есе көп білу қажет деп ойлаймын. Ол теория жүзінде де, практика жүзінде де дәлелдеп, осындай жұмысты алып шықты. Сәкенге қолдау көрсетулеріңізді сұраймын. Сәкеннің үш жылда біздің университетке, біздің факультетке сіңірген еңбектері көп. Оны біздің факультет біледі. Сондықтан жақсы қолдауларыңызды сұраймын.

Төрағалық етуші: Может еще кто-нибудь выступит? Гаухар Шахмановна ваше мнение?

Химия ғылымдарының докторы, профессор Бурашева Гаухар Шахмановна: Біріншіден, ізденуші өзіне төрт міндет қойған екен, сол төрт міндетте де дұрыс жауап беруге тырысқан. Әрине, бұл енді басталып отырған жаңа жұмыс болғандықтан, жаңашылдығы көрініп тұр. Келесі бір менім тілегім, өндіріс пен ғылымның ортасында бір серіктестік тауып берсеңіз. Мысалы, болашақта, ол мен үшін ғана емес, жалпы айтқанда, барлығына, ортадағы серіктестік болса, екі жақты да бірдей түсініп, әрі қарай қолдайтын. Сонда Қазақстан 10 пайыз емес, 50 пайызға бірақ жетеміз. Әйтпесе ортада серіктестік болмаса, елуге құдай біледі қай уақытта жететінімізді. Ол шындық. Сондықтан Саған тілейтініміз ақ жол, жұмысты әлі де тетігіне жеткізу керек. Зауытты салу керек. Химфармға кішкене бақталас болып кетесің бе дегенім ғой. Жолың болсын!

Төрағалық етуші: Рахмет сізге Гаухар Шахмановна. Кто еще будет выступать?

Химия ғылымдарының докторы, профессор Бурашева Гаухар Шахмановна: Все наверно достаточно.

Төрағалық етуші: Сакен Кутимханович, Сізге қорытынды сөз беріледі.

Ізденуші: Құрметті Диссертациялық кеңес төрағасы, кеңес мүшелері. Бұл диссертациялық жұмысты терең бағалағандарыңыз үшін көптен-көп рахмет. Барлық ескертулерді ескереміз. Пікірлеріңізге қосыламын.

Төрағалық етуші: Диссертациялық жұмысты талқылау аяқталды. Құпия дауыс беру үшін санақ комиссиясын сайлауға ұсыныс түсті. Состав Комиссии: Гаухар Шахмановна вы сегодня были самой активной. Мы вас хотим включить в состав Счетной комиссии в качестве председателя Счетной комиссии. Комиссия мүшелері: фармация ғылымдарының докторы Ивасенко Светлана Александровна, фармация ғылымдарының докторы Устенова. Санақ комиссиясының аталған құрамына ешкім қарсы емес па? Дауыс беруге көшейік? Кім қарсы? – Жоқ. Кім бас тартты? – Жоқ. Бір дауыстан санақ комиссиясының құрамы бекітіледі.

Құпия дауыс беру үшін үзіліс жарияланады.

Үзілістен кейін

Химия ғылымдарының докторы, профессор Бурашева Гаухар Шахмановна: №3 хаттама Диссертациялық кеңестің фармация бойынша таңдалған комиссия құрамы: Бурашева Гаухар Шахмановна, мүшелері: Ивасенко Светлана Александровна және Устенова Гульбарам Омаргазиевна. Комиссия Тулемисов Сакен Кутимхановичтің диссертациясына жасырын дауыстарды есептеу үшін таңдалған, философия докторы ғылыми дәрежесін ізденісіне. Диссертация кеңес құрамы 10 адам санына бекітілген. Кеңес құрамына қосымша шешуші дауыс құқығы берген 9 адам. Отырысқа 9 кеңестің мүшелері қатысты, соның ішінде қаралған диссертацияның бағыты бойынша ғылым докторлары. Таратылған бюллетеньдер саны 9, таратылмаған 1, жәшіктегі бюллетеньдер 9, Тулемисов Сакен Кутимханович философия докторы ғылыми дәрежесін беру сұрағы бойынша дауыс беру нәтижелері: қарсы емес – 9, қарсы – жоқ, жарамсыз бюллетеньдер - жоқ. Құттықтаймыз!!!

Төрағалық етуші: Санақ комиссиясының хаттамасын ашық дауыс беру арқылы бекітуге ұсыныс түсіп жатыр. Аталған ұсынысқа дауыс берулеріңізді сұраймын. Кім қарсы? – Жоқ. Кім бас тартты? – Жоқ. Санақ комиссиясының хаттамасы бірауыздан бекітіледі. Сөз сізге беріледі.

Ізденуші: Құрметті Диссертациялық кеңес төрағасы мен кеңес мүшелері, және профессорлық құрам Сіздерге менің диссертациялық жұмысымды терең, жақсы бағалағандарыңызға көп көп рахметімді білдіргім келіп отыр. Көптен көп рахмет Сіздерге.

